

กฎหมายต่อต้านการทุจริตกับหลักพรหมวิหาร 4 : ผลกระทบต่อความโปร่งใส ในการบริหารราชการไทย

Anti Corruption Laws and the Four Brahmaviharas: Impact on Transparency in Thai Public Administration

พรธิตา นาทุม¹, อภิชาติ เหมือยไรสง²,
พระวิชรญาณ วิสสุทธินาโณ (ไม้เหมย)³

Porntita Nathum¹, Aphichit Mueaithaisong²,

Wicharayan Wisuttiyano (moyaem)³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Isan Campus

Corresponding Author's Email: 09859648cat@gmail.com

Received: 05/09/2568

Revised: 25/09/2568

Accepted: 29/09/2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายต่อต้านการทุจริตกับหลักพรหมวิหาร 4 และวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อความโปร่งใสในการบริหารราชการไทย ผลการศึกษาพบว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญที่บั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบราชการ แม้รัฐบาลไทยจะได้ออกกฎหมาย เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่การบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์สุจริต การนำหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาบูรณาการกับกฎหมายต่อต้านการทุจริต จะช่วยสร้างรากฐานทางจริยธรรมที่เข้มแข็ง โดยเมตตาและกรุณาตบแรงจูงใจในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน มุทิตาส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เกื้อกูล และอุเบกขาทำให้การตัดสินใจเป็นกลางและโปร่งใส ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากร ความโปร่งใสเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและป้องกันการทุจริต แต่ยังมีอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอ วัฒนธรรมอุปถัมภ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จำกัด และความท้าทายจากข่าวปลอม และการสร้างธรรมาภิบาลแบบองค์รวมที่บูรณาการกฎหมาย หลักธรรม เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะทำให้ระบบราชการไม่เพียงแต่โปร่งใส แต่ยังมีภูมิคุ้มกันต่อการทุจริตในระยะยาว การผสมผสานระหว่างพลังเชิงโครงสร้างของกฎหมายกับรากฐานทางคุณธรรมจากพรหมวิหาร 4 จะสร้างระบบป้องกันการทุจริตที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: กฎหมาย, การทุจริต, พรหมวิหาร 4, ความโปร่งใส, การบริหารราชการ

Abstract

This academic article aims to examine the connection between anti-corruption laws and the Four Brahmaviharas (Four Sublime States) and analyze their impact on transparency in Thai public administration. The study finds that corruption is a significant problem that undermines public confidence in the civil service system. Although the Thai government has enacted laws to prevent and suppress corruption, law enforcement alone is insufficient to create a culture of honesty and integrity. The integration of the Four Brahmaviharas comprising Metta (loving-kindness), Karuna (compassion), Mudita (sympathetic joy), and Upekkha (equanimity) with anti-corruption laws helps establish a strong ethical foundation. Metta and Karuna reduce the motivation to seek personal gain, Mudita creates a supportive work atmosphere, and Upekkha ensures neutral and transparent decision-making. Organizational culture plays a crucial role in shaping the attitudes and behaviors of personnel. Transparency is a fundamental principle that helps build trust and prevent corruption, yet several obstacles remain, including weak law enforcement, patronage culture, limited citizen participation, and challenges from fake news. The creation of holistic good governance that integrates law, religious principles, technology, and citizen participation will ensure that the civil service system is not only transparent but also resilient against corruption in the long term. The combination of the structural power of law with the ethical foundation of the Four Brahmaviharas will create a more sustainable and effective corruption prevention system.

Keywords: Law, Corruption, Four Sublime States, Transparency, Public administration

บทนำ

การทุจริตเป็นหนึ่งในประเด็นที่ทั่วโลกแสดงความกังวล อันเนื่องมาจากเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนยากต่อการจัดการ และเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน เป็นที่ยอมรับกันว่าการทุจริตนั้นมีความเป็นสากลเพราะมีการทุจริตเกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งในองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรหรือองค์กรเพื่อการกุศลในปัจจุบันการกล่าวหาและการฟ้องร้องคดีการทุจริตยังมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองมากกว่าช่วงที่ผ่านมารัฐบาลในหลายประเทศมีผลการปฏิบัติงานที่ไม่โปร่งใสเท่าที่ควรองค์กรระดับโลกหลายองค์กรเสื่อมเสียชื่อเสียงเนื่องมาจากเหตุผลด้านความโปร่งใส สื่อมวลชนทั่วทั้งโลกต่างเฝ้ารอที่จะได้นำเสนอข่าวอื้อฉาวและการประทุพผิตจริยธรรมด้านการทุจริต โดยเฉพาะบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งระดับสูงต่างถูกเฝ้าจับจ้องว่าจะถูกสอบสวนเมื่อใด อาจกล่าวได้ว่าการทุจริตเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ที่จะขัดขวางการพัฒนาประเทศให้เป็นรัฐสมัยใหม่ ซึ่งต่างเป็นที่ทราบกันดีว่าการทุจริตควรเป็น

ประเด็นแรก ๆ ที่ควรให้ความสำคัญในวาระของการพัฒนาประเทศของทุกประเทศ (สมัยศ ปัญญามาก และคณะ, 2568 : 241-256)

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาในสังคมไทยมายาวนาน ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียเงินงบประมาณเป็นจำนวนมาก เพราะการใช้จ่ายเงินงบประมาณของข้าราชการภาครัฐบางคนทำการทุจริตคอร์รัปชัน โดยใช้อำนาจในการอนุมัติโครงการและงบประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องมากกว่าไปสร้างผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของประเทศ และเป็นการบั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของสังคมไทยเป็นอย่างมาก (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2564 : 46-63) ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงได้ออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่มุ่งเน้นการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารราชการ อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์สุจริตในหมู่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ โดยเฉพาะพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา (ความรักและปรารถนาดี) กรุณา (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือผู้ทุกข์) มุทิตา (ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น) และอุเบกขา (ความวางเฉยด้วยปัญญา) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เน้นการมีจิตใจที่ตั้งงามต่อเพื่อนมนุษย์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2558) หลักธรรมเหล่านี้สามารถเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องแก่บุคลากรภาครัฐ ซึ่งการบูรณาการระหว่างกฎหมายต่อต้านการทุจริตกับหลักพรหมวิหาร 4 จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารราชการ เมื่อข้าราชการมีเมตตาต่อประชาชนก็จะให้บริการด้วยความเต็มใจและเป็นธรรม เมื่อมีกรุณาก็จะไม่เอาเปรียบผู้ด้อยโอกาส เมื่อมีมุทิตาก็จะไม่อิจฉาริษยาและแข่งขันแย่งชิงผลประโยชน์ และเมื่อมีอุเบกขาก็จะตัดสินใจด้วยเหตุผลโดยปราศจากอคติ (วิจารณ์ พานิช, 2562 : 45-68) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับหลักธรรมทางศาสนาในบริบทของความโปร่งใสในการบริหารราชการจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบราชการไทยให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่เชื่อถือของประชาชนดังนั้นผู้เขียนจึงศึกษาและวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายต่อต้านการทุจริตกับหลักพรหมวิหาร 4 ตลอดจนผลกระทบที่มีต่อความโปร่งใสในการบริหารราชการไทย โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนากลไกและมาตรการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บทบาทของสังคมและวัฒนธรรมองค์กร

สังคมและวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคลากรภายในองค์กร การสร้างบรรยากาศที่มีค่านิยมร่วมกันช่วยส่งเสริมความสามัคคีและความไว้วางใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วัฒนธรรมองค์กรยังสะท้อนเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ต่อสังคมภายนอก อันเป็นกลไกในการสร้างความน่าเชื่อถือและความยั่งยืน สอดคล้องกับบทบาท

ของสังคมและวัฒนธรรมองค์กรจึงไม่เพียงแต่กำหนดทิศทางการดำเนินงาน แต่ยังเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการพัฒนาในระยะยาว

นิติพล ธาระรูปและคณะ (2565 : 321-332) ได้กล่าวไว้ว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ช.) ให้นิยามความสุจริตว่าเป็นคุณธรรมและความโปร่งใส ซึ่งเมื่อถูกนำมาสู่บริบทขององค์กร จึงหมายถึง แบบแผนด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของสมาชิก ขณะที่วัฒนธรรมองค์กรถูกอธิบายว่าเป็นค่านิยม ความเชื่อ ฐานคติ และบรรทัดฐานที่สมาชิกยึดถือร่วมกัน โดยมีทั้งมิติทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และมิติทางพฤติกรรมที่สะท้อนการกระทำขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรทำหน้าที่กำหนดบทบาทสมาชิก ถ่ายทอดเอกลักษณ์องค์กร ส่งเสริมการยึดประโยชน์ส่วนรวม สร้างความมั่นคงแก่สังคม และกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับค่านิยมที่องค์กรยึดถือ ทัศนคติซึ่งเป็นผลจากการหล่อหลอมทางสังคมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคล การคล้อยตามกลุ่มทางสังคม การจงใจ และการอบรมสั่งสอน อีกทั้งยังเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมที่สะท้อนความรู้สึกและการรับรู้ต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ แนวคิดทางทฤษฎีหลายแขนง เช่น ทฤษฎีกระจกเงาสังคม อธิบายว่ามนุษย์เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและสังคม ขณะที่ทฤษฎีการเรียนรู้บนพื้นฐานการทำงานของสมอง (BBL) ชี้ว่าการเรียนรู้เกิดจากสิ่งแวดล้อมขององค์กร การสื่อสาร ภาวะเปี่ยม โครงการ และกิจกรรม เป็นต้นวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการเรียนรู้ในสังคม จึงมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม ความโปร่งใส และทัศนคติของบุคคลให้สอดคล้องกับค่านิยมขององค์กรและสังคมโดยรวม

วิชุดา อีระสาร (2567 : 101-108) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นเทคนิคการบริหารจัดการเชิงป้องกันที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้องค์กรมีความยืดหยุ่นและสามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเพราะการทำงานอย่างรอบคอบสามารถส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จ ในขณะที่ความประมาทอาจนำไปสู่ความล้มเหลว โดยเฉพาะในยุคหลังโควิด-19 ที่การเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่องานและวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมุ่งเน้นการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อสร้างการยอมรับและนวัตกรรม การพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปรับตัวจากแรงผลักดันภายในและจากวิกฤตการณ์ รวมทั้งการออกแบบโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่นและลดลำดับขั้นเพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการตัดสินใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้องค์กรสามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ณัฐพงษ์ ดีเสมอวงศ์ (2568 : 12-23) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยเวลาและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือพนักงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ในระยะสั้นกับเป้าหมายในระยะยาว อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและการเติบโตขององค์กรอย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญคือการสื่อสารค่านิยมขององค์กรอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและทำให้ค่านิยมกลายเป็นกรอบในการตัดสินใจและการปฏิบัติงาน เช่น วัฒนธรรมองค์กรของการประปาส่วนภูมิภาคที่มุ่งเน้นความร่วมมือ ความโปร่งใส ความ

รับผิดชอบ การเคารพซึ่งกันและกัน ตลอดจนประสิทธิภาพในการทำงาน ขณะเดียวกันผู้นำก็มีบทบาทสำคัญในการเป็นแรงขับเคลื่อนและแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ และการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่พนักงาน เพื่อให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกันและนำค่านิยมไปสู่การปฏิบัติได้จริงในองค์กร

สรุป สังคมและวัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งไม่เพียงสร้างความสามัคคีและประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังสะท้อนเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือแก่สังคมภายนอก งานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์กรคือค่านิยม ความเชื่อ และบรรทัดฐานร่วมกันที่ถ่ายทอดเป็นเอกลักษณ์องค์กร ส่งเสริมคุณธรรม ความโปร่งใส และประโยชน์ส่วนรวม ขณะเดียวกันยังหล่อหลอมทัศนคติและจริยธรรมของบุคลากรผ่านกระบวนการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่นและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในยุคที่เผชิญกับความท้าทาย เช่น หลังโควิด-19 การฝึกอบรมบุคลากร การสร้างแรงจูงใจ และการปรับโครงสร้างองค์กรอย่างคล่องตัวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารค่านิยมอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย และภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เพื่อให้ค่านิยมถูกนำไปปฏิบัติจริงและสร้างความสมดุลระหว่างความสำเร็จระยะสั้นกับการเติบโตระยะยาว อันจะนำไปสู่ความมั่นคง ความรับผิดชอบ และการพัฒนาที่ต่อเนื่องขององค์กร

ผลกระทบทางลบต่อความโปร่งใส

ความโปร่งใสถือเป็นหลักการสำคัญในการบริหารจัดการที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้แก่องค์กรและสังคม อย่างไรก็ตามหากขาดกลไกกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่ปัญหาการทุจริต การบิดเบือนข้อมูล และการตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรม ผลกระทบทางลบเหล่านี้ส่งผลต่อความไว้วางใจของสาธารณชน ลดทอนประสิทธิภาพการทำงาน และทำลายภาพลักษณ์ขององค์กร นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เสมอภาค และความขัดแย้งภายในสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จิตาภา เร่งมีศรีสุข และ นภัทร์ แก้วนาค (2564 : 105-114) ได้กล่าวไว้ว่า หลักความโปร่งใสถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลและองค์กรในสังคม โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน เปิดเผย และตรวจสอบได้ผ่านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้ว่าความโปร่งใสจะไม่อาจนิยามได้ตายตัว แต่ก็สามารถกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดที่มีความยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของหน่วยงานที่นำไปใช้ ตลอดจนบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ทำให้การประยุกต์ใช้ความโปร่งใสในแต่ละพื้นที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านนโยบาย วิธีการบริหารและธรรมเนียมปฏิบัติขององค์กรที่ไม่เหมือนกัน ในมิติของภาครัฐ ความโปร่งใสสะท้อนผ่านนโยบายและวิธีปฏิบัติที่มุ่งเปิดช่องทางการสื่อสารข้อมูลสาธารณะให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจในนโยบายสาธารณะ ลดความไม่

แน่นอนทางการเมือง และสร้างความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของรัฐ ขณะเดียวกันนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้นิยามความโปร่งใสว่าเป็นกระบวนการทำงานที่เปิดเผย เป็นธรรม สามารถตรวจสอบและประเมินผล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีระบบเช่นนี้ย่อมทำให้สังคมปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน พร้อมทั้ง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

ปิยะนุช ปราการสมุทร (2566 : 1-12) ได้กล่าวไว้ว่า ความโปร่งใสมีความหมายตรงข้ามกับการ ทุจริตคอร์รัปชัน โดยสะท้อนถึงการทำงานที่เปิดเผย ตรวจสอบได้ และน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นพื้นฐานของธรร มาภิบาล หากขาดความโปร่งใสม่อส่งผลต่อการขาดการตรวจสอบและความน่าเชื่อถือในระบอบราชการ นักวิชาการได้เสนอแนวทางส่งเสริมความโปร่งใส เช่น การสร้างจิตสำนึก วัฒนธรรมการทำงานเพื่อ ประชาชน การเปิดเผยข้อมูลที่เข้าใจง่าย และการติดตามประเมินผลจากทุกภาคส่วนองค์กรเพื่อความ โปร่งใสของไทยให้ความหมายว่าเป็นการบริหารที่ชัดเจน มีหลักเกณฑ์ และมีเอกสารอ้างอิงถูกต้อง เช่น บันทึกรายการประชุมหรือรายงานต่างๆ ความโปร่งใสจึงมีความสาคัญหลายด้าน ได้แก่ 1. สร้างความมั่นใจ ต่อนักลงทุนและเสถียรภาพเศรษฐกิจ 2. เป็นเงื่อนไขสำคัญของการตรวจสอบภาครัฐและภาคเศรษฐกิจ 3. เป็นหัวใจของประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ 4. เป็นปัจจัยของการพัฒนา อย่างมีประสิทธิภาพทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 5. ช่วยเพิ่มประสิทธิผลการบริหารนโยบายรัฐ ลด ต้นทุนและการทุจริต 6. รับประกันสิทธิของประชาชนในข้อมูล ลดความเหลื่อมล้ำทางข้อมูล และป้องกัน การละเมิดอำนาจ 7. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การก าหนดและดำเนินนโยบายได้รับการ ยอมรับและพัฒนาอย่างเหมาะสมความโปร่งใสเป็นทั้งเครื่องมือป้องกันการคอร์รัปชัน เสริมสร้าง ประชาธิปไตย และเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคมและการบริหารภาครัฐ

สรายุธ รัชมี (2567 : 34-53) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบบริหารราชการเป็นกลไกที่มีอิทธิพลครอบงำ การเมืองไทยมาโดยตลอดทุกยุคสมัย และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาธิปไตยไม่สามารถเติบโตได้อย่าง เต็มที่ เนื่องจากระบบราชการถูกมองว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่สืบทอดโครงสร้างอำนาจดั้งเดิมมาอย่าง ยาวนาน จนกลายเป็นกลไกหลักในการกำหนดทิศทาง วางแผน และน่านโยบายไปปฏิบัติ สภาพดังกล่าว ก่อให้เกิดคำอธิบายที่เรียกว่า “รัฐราชการ” ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก และทำให้ระบบราชการมีบทบาทเสมือนทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายการเมืองซึ่งเป็นผู้ กำหนดนโยบาย และฝ่ายราชการซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมื การสลับบทบาทระหว่างข้าราชการประจำ ทั้งทหารและพลเรือน ที่เข้าไปมีบทบาทในฝ่ายการเมืองอย่าง ต่อเนื่อง ทำให้โครงสร้างการบริหารที่กำหนดขึ้นในรูปแบบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐถูกครอบคลุม โดยอำนาจราชการ ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไทย การทำความเข้าใจระบบ ราชการจึงสามารถอธิบายผ่านสามแนวคิดสำคัญ ทำให้โครงสร้างการบริหารที่กำหนดขึ้นในรูปแบบของ กฎหมายหรือนโยบายของรัฐถูกครอบคลุมโดยอำนาจราชการ ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา ประชาธิปไตยไทย การทำความเข้าใจระบบราชการจึงสามารถอธิบายผ่านสามแนวคิดสำคัญ

สรุป ความโปร่งใสเป็นหลักการสำคัญของการบริหารที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือ และป้องกันการทุจริต แต่หากขาดกลไกกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ เช่น

การบิดเบือนข้อมูล การตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ และความไม่ไว้วางใจในองค์กรและสังคม งานศึกษาของนักวิชาการหลายท่านชี้ว่า ความโปร่งใสคือการทำงานที่เปิดเผย ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม โดยเน้นการสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย การพัฒนาอย่างยั่งยืน และลดต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อย่างไรก็ตาม การขาดความโปร่งใสอาจทำให้ระบบราชการและโครงสร้างการเมืองไทยยังคงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์ ส่งผลให้เกิด “รัฐราชการ” ที่ครอบงำทั้งฝ่ายการเมืองและการบริหาร จนกลายเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของประชาธิปไตยไทย ดังนั้น การส่งเสริมความโปร่งใสจึงจำเป็นต้องอาศัยทั้งการสร้างจิตสำนึก วัฒนธรรมการทำงานเพื่อสาธารณะ การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน เสริมสร้างธรรมาภิบาล และสร้างเสถียรภาพให้แก่การพัฒนาในระยะยาว

แนวทางพัฒนาความโปร่งใสภายใต้กรอบกฎหมายและหลักธรรมทางพุทธศาสนา

ความโปร่งใสเป็นรากฐานของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยมีบทบาทสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน การพัฒนาความโปร่งใสจึงต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ชัดเจนและบังคับใช้ได้จริง ขณะเดียวกันหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น สังฆธรรม เมตตาธรรม และอิทธิบาท 4 สามารถเป็นแนวทางเชิงคุณธรรมที่ช่วยปลูกฝังค่านิยมแห่งความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อผสมผสานกฎหมายเข้ากับหลักธรรม จึงก่อให้เกิดระบบการบริหารที่ทั้งตรวจสอบได้ตามกฎหมาย และมีความมั่นคงทางจริยธรรม นำไปสู่การพัฒนาองค์กรและสังคมอย่างยั่งยืน

พระมหาวิศัลย์ ปญฺญาวุฑฺฒ (2566 : 100-117) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข โดยการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันทำให้เกิดพฤติกรรมที่ถูกต้องและนำไปสู่ความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีจริยศาสตร์ของ อริสโตเติล ที่มองว่าคุณธรรมเป็นปัญญาเชิงปฏิบัติปัญญา เกิดจากการเรียนรู้และการปลูกฝัง รวมถึงแนวคิดของ คานท์ ที่เน้นว่าการกระทำที่มีคุณค่าทางจริยธรรมต้องมาจากเจตนาที่ดีและความตั้งใจจริงในการทำสิ่งที่ถูกต้องสำหรับผู้บริหารที่ทำงานโดยใช้คนเป็นหลัก หลักธรรมที่เหมาะสมที่สุด คือ พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ซึ่งช่วยให้ผู้บังคับบัญชาสามารถดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความสุข กำลังใจ และความร่วมมือในการทำงานในภาพรวม พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นระบบจริยธรรมของสังคมไทย ทั้งในด้านวัตถุและนามธรรม เป็นมาตรฐานการดำเนินชีวิตของประชาชน และเป็นแหล่งคำสอนที่ช่วยรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนา โดยเฉพาะในยุคอุตสาหกรรมที่ต้องการจริยธรรมมากขึ้น ผู้บริหารจึงควรใช้หลักพรหมวิหาร 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความสำเร็จและความยั่งยืน

กรกนก เจริญทองและคณะ (2567 : 997-1014) ได้กล่าวไว้ว่า พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นหลักธรรมที่หากนำไปปฏิบัติจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกื้อกูล และเอื้อเฟื้อกัน โดยแต่ละข้อมีความหมายและบทบาทที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตและการบริหารงาน โดยเฉพาะในระดับผู้บริหารท้องถิ่นดังนี้เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

ปรารถนาให้ทุกคนมีความสุข และพร้อมคิดทำสิ่งที่ประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน กรุณา คือ ความสงสารและความหวังดีที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ผู้บริหารควรใส่ใจในการแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน มุทิตา คือ ความยินดีในความสุข ความเจริญและความสำเร็จของผู้อื่น พร้อมสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนก้าวหน้าอย่างเต็มกำลังความสามารถ อุเบกขา คือ การวางใจเป็นกลางเที่ยงธรรมใช้ปัญญาพิจารณาเหตุและผล รู้จักสงบใจและวินิจฉัยอย่างยุติธรรมโดยไม่เอนเอียง พรหมวิหาร 4 เป็นหลักคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐาน ที่สำคัญต่อทุกบุคคลและทุกวิชาชีพ หากผู้บริหารและบุคคลทั่วไปนำไปใช้ จะนำไปสู่ความสำเร็จส่วนตน ความโปร่งใสในการทำงาน ความเป็นธรรมในสังคม และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แต่หากขาดหลักธรรมนี้ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อตนเอง องค์กร และสังคมโดยรวมในอนาคต

พระมหาธนวัฒน์ ปรียติเมธี (2568 : 257-271) ได้กล่าวไว้ว่า หลักคุณธรรมในการปกครองและการบริหารองค์กรมีความเชื่อมโยงกับ ศีล ธรรม และทศพิธราชธรรม โดยมุ่งควบคุมพฤติกรรมและพัฒนาจิตใจให้เหมาะสมกับการบริหารงาน หลัก พรหมวิหาร 4 ได้แก่ 1. เมตตา ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข สร้างบรรยากาศเป็นมิตร 2. กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ 3. มุทิตา ยินดีและสนับสนุนความสำเร็จของผู้อื่น 4. อุเบกขา วางใจเป็นกลาง รักษาความยุติธรรม หลักเหล่านี้สามารถประยุกต์ใช้ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรคุณธรรม การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธ ความโปร่งใส และความสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลให้องค์กรมีความสุข สามัคคี มีประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้ง และพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้หลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ อาชชวะ (ความซื่อตรง) และ สัจจะ (ความจริงใจ) ช่วยให้เกิดความไว้วางใจ การสื่อสารเปิดเผย ความรับผิดชอบ และวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส ส่วนหลักการมีส่วนร่วมตามอภิธานิยธรรม 7 เช่น การประชุมสม่ำเสมอ รับฟังความคิดเห็น เคารพผู้ใหญ่ และไม่ล้มล้างข้อกำหนดเดิม สามารถนำมาประยุกต์ในองค์กรสมัยใหม่เพื่อสร้างความสามัคคี เพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ ลดความขัดแย้ง และสร้างความผูกพันต่อองค์กร

สรุป ความโปร่งใสเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพราะช่วยป้องกันการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน การพัฒนาความโปร่งใสจำเป็นต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่ชัดเจนควบคู่กับหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น สัจจธรรม อิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 ซึ่งปลูกฝังค่านิยมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตและสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา อันเอื้อต่อความร่วมมือ ความสุข และความยั่งยืนในองค์กร

อุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการทุจริตเพื่อเพิ่มความโปร่งใส

ความโปร่งใสถือเป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ แต่การปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการทุจริตยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็งและขาดความต่อเนื่องอาจทำให้มาตรการป้องกันไร้ประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันวัฒนธรรมอุปถัมภ์และค่านิยมทางสังคมบางประการยังคงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความโปร่งใส นอกจากนี้การขาดการมีส่วนร่วมจาก

ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังลดทอนพลังในการตรวจสอบถ่วงดุล ปัจจัยเหล่านี้ล้วนทำให้การยกระดับความโปร่งใสต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างต่อเนื่อง

กวินทิพย์ ชาญพิพัฒน์ไพบูลย์ (2567 : 899-910) ได้กล่าวไว้ว่า แม้ประเทศไทยจะมีความพยายามนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญหลายด้าน ทั้งปัญหาคอร์รัปชันที่บั่นทอนความเชื่อมั่นในระบบราชการ การกระจายอำนาจที่ยังไม่ทั่วถึงซึ่งจำกัดศักยภาพของท้องถิ่นในการแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังไม่ครอบคลุมเพราะขาดความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของระบบ แม้จะมีความก้าวหน้าในบางมิติ แต่การแก้ปัญหาคอร์รัปชัน การลดความเหลื่อมล้ำ และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การบริหารภาครัฐสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยการส่งเสริมธรรมาภิบาลจึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างใกล้ชิด

สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร (2566 : 150-176) ได้กล่าวไว้ว่า องค์การระหว่างประเทศอย่าง OECD, ICU และ UNODC ชี้ว่าการรายงานข่าวอย่างเสรีและการทำข่าวสืบสวนมีบทบาทสำคัญต่อการต่อต้านการทุจริต เนื่องจากสื่อสามารถเปิดโปงการทุจริตของผู้นำ นักการเมือง และข้าราชการ กระตุ้นให้สาธารณชนร่วมตรวจสอบ เรียกร้องการถอดถอน และผลักดันการปฏิรูป ขณะเดียวกัน สื่อยังมีบทบาททางอ้อมในการสร้างความหลากหลายทางการเมือง ส่งเสริมการถกเถียง สร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองและสถาบัน ตลอดจนเพิ่มการตระหนักรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการแข่งขันที่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและเปิดโปงการทุจริต เพราะเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและมีเสรีภาพมากกว่าสื่อดั้งเดิม อีกทั้งยังช่วยสร้างนักข่าวพลเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็เสี่ยงต่อการเผยแพร่ข่าวปลอมที่บ่อนทำลายความน่าเชื่อถือทั้งต่อนักการเมืองและนักข่าวเอง กรณีศึกษาเช่น มาเลเซียที่ทำให้อดีตนายกรัฐมนตรีนาจิบ ราซัคถูกโค่นและจำคุก อาร์เมเนียที่นายกรัฐมนตรีต้องลาออกจากแรงกดดันของการระดมพลผ่านสื่อสังคม ตลอดจนกรณีในโรมาเนีย เปรู แอฟริกาใต้ อาร์เจนตินา บราซิล และโคลอมเบีย แสดงให้เห็นว่าสื่อ โดยเฉพาะสื่อสังคม เป็นพลังสำคัญในการตีแผ่การทุจริต การระดมพล และการถอดถอนนักการเมืองที่ทำผิด แต่ก็เผชิญกับอุปสรรคด้านความปลอดภัยและปัญหาข่าวปลอมควบคู่กันไป

วรเชษฐ์ โตอินและคณะ (2567 : 58-72) ได้กล่าวไว้ว่า การทุจริตและคอร์รัปชันยังคงเป็นปัญหาหลักที่บ่อนทำลายจริยธรรมทางการเมือง แม้หลายประเทศจะออกกฎหมายและนโยบายเพื่อปราบปราม แต่การบังคับใช้กลับไม่เพียงพอ ทำให้การทุจริตยังดำเนินต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญคือการขาดกลไกตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน และอิทธิพลจากกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มผลประโยชน์ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่การทุจริตฝังรากลึกและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองเชิงจริยธรรม ความไม่โปร่งใสในการจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐยิ่งซ้ำเติมปัญหา การแก้ไขจำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการตรวจสอบ ขณะเดียวกันความไม่โปร่งใสและการบิดเบือนข้อมูลก็เป็นความท้าทายที่รุนแรงขึ้นในยุคสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากข้อมูลเท็จหรือบิดเบือนมีผลต่อการตัดสินใจทั้งของประชาชนและนักการเมือง อีกทั้งการที่รัฐและองค์กรการเมืองไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส โดยเฉพาะเรื่องนโยบายและงบประมาณ ยิ่งทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น งานวิจัยยังชี้ว่าการขาดกลไกตรวจสอบข้อมูลและการแพร่กระจายของข่าวปลอมทำให้เกิดความเข้าใจผิด ความสับสน และเปิดโอกาสให้นักการเมืองที่ขาดจริยธรรมใช้ประโยชน์จากข้อมูลบิดเบือนเพื่อชี้นำทิศทางการเมืองตามผลประโยชน์ของตนเอง

สรุป อุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการทุจริตเพื่อเพิ่มความโปร่งใส ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอ วัฒนธรรมและโครงสร้างทางการเมืองที่ไม่เอื้อต่อความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จำกัด ความท้าทายจากสื่อและข่าวปลอม ตลอดจนการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่ทั่วถึง การแก้ไขจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชน เพื่อสร้างระบบตรวจสอบที่เข้มแข็ง โปร่งใส และยั่งยืน

บทสรุป

การต่อต้านการทุจริตและการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการต้องอาศัยการบูรณาการอย่างเป็นระบบระหว่างกฎหมาย หลักธรรม เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของประชาชน กฎหมายเป็นกรอบและเครื่องมือบังคับ หลักพรหมวิหาร 4 เป็นรากฐานทางจริยธรรม เทคโนโลยีเป็นกลไกเสริมประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นพลังขับเคลื่อนและตรวจสอบ การพัฒนาไปสู่ระบบราชการที่โปร่งใสและปลอดการทุจริต จึงไม่ใช่เพียงการออกกฎหมายหรือการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่เป็นการสร้างวัฒนธรรมสุจริตที่ฝังรากลึกในสังคม โดยมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐาน มีกฎหมายเป็นเครื่องมือ มีเทคโนโลยีเป็นกลไก และมีประชาชนเป็นผู้ร่วมสร้างและตรวจสอบ เมื่อทุกองค์ประกอบทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้อง จึงจะนำไปสู่ระบบราชการที่มีธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส และมีความยั่งยืนอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา

1. การต่อต้านการทุจริตต้องใช้ทั้งกฎหมายและหลักธรรมควบคู่กัน กฎหมายมีพลังเชิงโครงสร้างในการบังคับใช้ แต่หากไร้ซึ่งรากฐานทางคุณธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 กฎหมายจะเป็นเพียงเครื่องมือที่ขาดพลังเชิงคุณค่า การผสมผสานทั้งสองด้านจะสร้างระบบการป้องกันการทุจริตที่ยั่งยืนกว่า

2. พรหมวิหาร 4 เป็น “ทุนทางจริยธรรม” ที่เสริมประสิทธิภาพกฎหมายเมตตา และกรุณา ลดแรงจูงใจในการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนมุฑิตา สร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันที่เกื้อกูลและยกย่องความดีอุเบกขา ทำให้การตัดสินใจเป็นกลาง โปร่งใส และไม่เอนเอียงสิ่งเหล่านี้ช่วยป้องกันการบิดเบือนเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3. ความโปร่งใสดิจิทัลคือ “กลไกเสริม” ที่ทำให้หลักธรรมประยุกต์ได้จริง การบูรณาการเทคโนโลยี เช่น ระบบข้อมูลเปิด (Open Data) บล็อกเชน หรือ AI ตรวจสอบ สามารถทำให้คุณธรรมตามพรหมวิหาร 4 ถูกฝังอยู่ในกระบวนการตัดสินใจและตรวจสอบเชิงระบบได้

4. จากการป้องกันเชิงกฎหมายสู่การพัฒนาเชิงวัฒนธรรม การต่อต้านทุจริตไม่ควรถูกมองเป็นเพียงการลงโทษ แต่คือการสร้าง “วัฒนธรรมสุจริต” ที่หล่อหลอมจากค่านิยมร่วม ซึ่งเป็นผลจากการผสานกฎหมาย กรอบธรรม และการเรียนรู้ทางสังคม

5. โมเดลการสร้างธรรมาภิบาลแบบองค์รวม จากการบูรณาการ สามารถเสนอโมเดลใหม่ คือ “กฎหมาย หลักธรรม เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งจะทำให้ระบบราชการไม่เพียงแต่โปร่งใส แต่ยังมีคามยืดหยุ่นและมีภูมิคุ้มกันต่อการทุจริตในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก เจริญทองและคณะ. (2567). หลักพรหมวิหาร 4 กับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารท้องถิ่นในสังคมไทย. วารสารมติเชษฐารามวัดจอมมณี, 7(4), 997-1014.
- กวินทิพย์ ชาญพิพัฒน์ไพบุลย์. (2567). การปรับปรุงคุณภาพการบริการภาครัฐเพื่อความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล. วารสารการบริหารจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2(4), 899-910.

- จิตาภา เร่งมีศรีสุข และ นภัทร์ แก้วนาค. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในประชาคมอาเซียน. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 3(2), 105-114.
- ณัฐพงษ์ ดีเสมอวงศ์. (2568). ความสำคัญของค่านิยมและการนำพนักงานในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน. วารสารสหวิทยาการการบริหารและธุรกิจ, 1(2), 12-23.
- นิติพล ธาระรูปและคณะ. (2565). วัฒนธรรมองค์กรกับการสร้างสังคมสุจริต. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 14(1), 321-332.
- ปิยะนุช ปราการสมุทร. (2566). คุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. Procedia of Multidisciplinary Research, 1(10), 1-12.
- พระณัฐภูมิ พันทะลี. (2564). การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการไทยตามหลักธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันภายในหน่วยงานภาครัฐ. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 4(2), 46-63.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2558). พุทธธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 43). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระมหาธนวัฒน์ ปรียัตติเมธี. (2568). ธรรมภิบาลเชิงพุทธ : แนวทางการสร้างธรรมรัฐในสังคมไทยร่วมสมัย. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 8(2), 257-271.
- พระมหารักศักดิ์ ปัญญาวุฒโธ (บุญชัย). (2566). แนวทางการส่งเสริมการครองคนตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี, 5(3), 100-117.
- วรเชษฐ์ ไทอินและคณะ. (2567). จริยธรรมทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 : โอกาสและความท้าทาย. วารสารปราชญ์ประชาคม, 2(5), 58-72.
- วิจารณ์ พานิช. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานภาครัฐ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 17(2), 45-68.
- วิชุดา อีระสาร. (2567). การบริหารวัฒนธรรมองค์กรในสถานการณ์ปัจจุบัน: การเปลี่ยนแปลงและความสำคัญของการปรับตัว. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 6(4), 101-108.
- สมยศ ปัญญามากและคณะ. (2568). การส่งเสริมการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธนวัตกรรมการ, 8(3), 241-256.
- สรายุธ รัตมี. (2567). ความหลากหลายในห่วงโซ่อุปทาน: กลยุทธ์ใหม่เพื่อการผลิตและจัดหาวัตถุดิบที่ยั่งยืนในยุควิกฤต. วารสารบริหารธุรกิจ ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 1(3), 34-53.
- สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร. (2566). บทบาทหน้าที่ อุปสรรค และแนวทางในการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการทุจริต. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 21(1), 150-176.